

Asia: VN/28640/2020-TEM-1

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

- **Yleinen palaute esitysluonnoksesta**

Kuntaliitto kiittää lausuntopyynnöstä ja siitä, että työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (TYP) annettua lakia esitetään muutettavaksi siten, että jatkossa TYPPI-rekisterin käyttöoikeus voidaan jälleen myöntää myös työsuhteessa olevalle henkilölle, joka hoitaa monialaiseen työllisyyttä edistävään tehtävään liittyviä TYP-laissa säädettyjä tehtäviä. On hyvä, että samassa yhteydessä esitetään käyttöoikeuden myöntämistä samoihin laissa määriteltyihin tehtäviin myös kuntayhtymän palveluksessa oleville.

1) Työttömyysturvatehtävien laajempi siirto

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi kokeilualueiden kunnille työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon liittyviä tehtäviä.

Ehdotetut lausuntotehtävät ovat työvoimapolitiittisia lausuntoja, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa ja ne annetaan pääosin asia-kas palvelun yhteydessä. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksista annetun lain 15 §:n ja julkisen työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 5 §:n muuttamisesta lausuntopyynnön asian taustan ja valmistelun yhteydessä on todettu, että työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmän mukaan tällaisia työvoimapolitiittisia lausuntoja annettiin vuonna 2019 arviolta noin 1 820 000 lausuntoa. Se, kuinka paljon näistä lausunnoista siirtyy kokeilukunnille, ei ole esityksessä määritelty.

Näiden lausuntojen lisäksi esityksessä ehdotetaan, että kokeilukunnat tekisivät omien asiakkaiden osalta aktivointisuunnitelmatehtävään liittyvät keskeytyspäätökset. Näitä tehtäviä ei voi pitää

lausuntoina, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyisi vain vähäistä harkintaa. Esityksestä ei myöskään käynyt ilmi kuinka paljon tällaisia päätöksiä vuositasolla tehdään.

Työttömyysturvatehtävien taloudellisissa vaikutuksissa on arvioitu, että työttömyysturvatehtävien siirtäminen työ- ja elinkeinotoimistolta kokeilualueiden kunnille toimintamenojen arvioidaan kasvavan noin 43 henkilötyövuoden verran. Tämä vastaa yhteensä noin 2,5 miljoonaa euroa toimintamenoina. Esityksestä ei käynyt ilmi, miten tuohon henkilötyövuosimäärään on päädytty. Työttömyysturvatehtävän laajempi siirto edellyttää, että työvoimapolitiittisen lausunnon antava yksikkö vastaa myös lausuntoon liittyvästä neuvonnasta, lausuntoa koskevasta muutoksenhausta johtuvista toimista sekä kantelun takia annettavista selvityksistä.

Kuntaliitto toteaa, että tämä lisää kokeilukuntien työmäärää eikä näitä toimia ole huomioitu resurssilaskelmia tehtäessä.

Esityksessä arvioitiin vaihtoehtoa, jossa jätetään 43 henkilötyövuotta siirtämättä kuntakokeilukunnille. Siirtämättä jättäminen perusteltiin, että työttömyysturvatehtävät muodostavat 5-10 %:ia toimistojen virkailijoiden toimenkuvista ja että yhdenkin virkailijan siirto tarkoittaisi ylikompensaatiota niiden 108 kunnan osalta, joissa lisätyömäärätarve arvioidaan vähemmäksi kuin yhden henkilön työpanoksen suuruiseksi.

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksista annetun lain 15 §:n ja julkisen työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 5 §:n muuttamisesta otetaan esille eduskunnan oikeusasiamiehen laillisuusvalvonta. Eduskunnan oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa on ratkaistu useita kanteluita, jotka ovat koskeneet työvoimapolitiittisen lausunnon antamisen viivästymistä. Useissa ratkaisuisissa todettiin, että työvoimapolitiittisen lausunnon antaminen on kestänyt yli säädetyn rajan. Tämän vuoksi työ tulee resursoida asianmukaisesti ja resurssit tulee jakaa myös työttömyysturvatehtävien osalta.

Kuntaliitto toteaa, että työttömyysturvatehtävien laajempi siirto kuntakokeilukunnille mahdollistaa sujuvan ja viivetyksettömän asiakaslähtöisen palvelun vain siinä tapauksessa, jossa kokeilukunnille siirretään myös työhön

vaadittavat resurssit.

2) Asiakkuuden siirtäminen kokeilun aikana

Perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että hallituksen esityksiin sisältyneessä lakiehdotuksessa ei ollut riittävän täsmällisesti säädetty asiakkaan kielen merkityksestä kokeiluun kuulumisen kannalta.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnitti huomiota siihen, ettei HE 87/2020 ja HE 114/2020 ehdotettu sääntely mahdollistanut asiakkuuden siirtämistä kotikunnasta toisen kokeilualueen asiakkaaksi tai takaisin työ- ja elin-keinotoimiston asiakkaaksi.

Kuntaliitto toteaa, että on perusteltua siirtää asiakkuus asiakkaan kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, asiakkaan kannalta epätarkoituksenmukaisen asia-kassuhteen välttämiseksi tai muusta perustellusta syystä ja, että siirtäminen ei vaaranna asiakkaan mahdollisuutta saada palvelutarpeensa mukaisia palveluja.

Asiakkaan oikeuksien näkökulmasta on huomioitava, että mahdolliset työllisyysuunnitelmaa korvaavat kuntayhteistyötä edellyttävät henkilöasiakkaan suunnitelmat tulee kuitenkin laatia asiakkaan kotikunnan kanssa.

3) Muut muutokset

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän käyttö

Esityksessä todetaan, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus voi myöntää kokeilu-alueen kunnan tai kokeilualueen kuntien perustaman tässä laissa tarkoite-tuista tehtävistä vastaavan kuntayhtymän hakemuksesta sen henkilöstöön kuuluvalle virkamiehelle käyttöoikeuden asiakastietojärjestelmään. Käyttöoikeus voidaan myöntää, jos tässä laissa tarkoitettut tehtävät tai tässä laissa tarkoitettuihin palveluihin, tukiin tai asiakasprosesseihin liittyvät valvonta-, kehittämis-, seuranta-, tilastointi-, ennakointi- tai ohjaustehtävät muodostavat vähintään puolet käyttöoikeuden hakijan tehtävänkuvasta.

Kuntaliitto katsoo, että vaade mahdollisuudesta käyttää työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää edellyttää vähintään puolet hakijan tehtävän-kuvasta on perusteeton. Myös vaade virkasuhteesta, kun hakijan tehtävänkuva muodostuu tässä laissa mainituista palveluista, tuista tai asiakasprosesseihin liittyvistä valvonta-, kehittämis-, seuranta-, tilastointi-, ennakointi- tai ohjaus-tehtävistä eli niin sanotuista tukitehtävistä, joissa ei edellytetä päätöksentekoa eikä harkintaa, on perusteeton.

Tiedolla johtamisen työkalut

Kunnat ovat kuntakokeilussa saamassa tiedonsaantioikeuden henkilötietoihin asiakastietojärjestelmässä, mutta tiedolla johtamiseen käytettävän tiedon ja tiedolla johtamisen järjestelmien osalta tätä tiedonsaantioikeutta ei kunnille ole tulossa. Asiakastietojärjestelmä itsessään ei ole sisään rakennettuja tiedolla johtamisen työkaluja. Tätä ei voi tiedolla johtamisen

korostuessa ja toimintaympäristön haasteisiin vastattaessa pitää perusteltuna. Asiaa ei voi myöskään pitää perusteltuna tilanteessa, jossa kunnat ottavat hoitaakseen merkittävän määrän perinteisesti valtiolle kuuluvia te-hallinnon tehtäviä ja kokeiluun liittyy merkittävät tulosvaatimukset. Kuntien lakisääteisen tehtävän suorittamisen ja tuloksekkaan kokeilutoiminnan kannalta on välttämätöntä, että kunnilla on vastaava tiedonsaantioikeus kuntiin siirtyvän asiakaskohde-ryhmänsä kohdalta dataan, kuin TE-toimistoilla mukaan lukien TE-toimistojen käytössä olevat tiedolla johtamisen työkalut.

Kokeilussa rekisterinpitäjäys on osoitettu KEHA-keskukselle. Kuntaliitto esittää, että nykyisen rekisterinpitäjän lisäksi olisi tarkoituksenmukaista, että kokeilussa kuudelle suurimmalle kaupungille kokeilualueineen myönnetään oikeus yhteisrekisterinpitäjyyteen yhdessä KEHA-keskuksen kanssa. Se antaisi suurimmille kaupungeille mahdollisuuden aidosti jo kokeilla ja pilotoida tule-van, pysyvämmän työllisyydenhoidon mallin tärkeää työkalua. Yhteisrekisterinpitäjien tulee keskenään yhteistyössä sopia jokaisen osapuolen vastuista yleisen tietosuojasetuksen sääntöjen noudattamiseksi. Yhteisrekisterinpitäjyydessä kuusi suurinta kaupunkia ja KEHA-keskus yhdessä vastaavat siitä, että henkilötietoja käsitellään tietosuojasetuksen ja muun soveltuvan kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Yhteisrekisterinpitäjyydelle tarvittava lakisääteinen peruste syntyy kunnille siirtyvien lakisääteisten tehtävien kokeilulain myötä, käytettävät järjestelmät noudattavat tieto-suojaperiaatteita ja tarvittavat vaikutusarvioinnit tulee toteuttaa.

Pohjoismainen työvoimapalvelumalli

Kuntaliitto kiinnittää vielä huomiota siihen, että pohjoismaisen työvoimapalvelumallin rakentamiseen tarkoitettu lisämääräraha 70 miljoonaa euroa tulee ja-kaa kokeilukuntien kanssa oikeudenmukaisesti asiakaskohderyhmä huomioi-den. Kuntakokeilujen alkamisajankohdan lykkääntyminen, lukuisat lakimuu-tokset ja tehtävälisäykset sekä kuntakokeiluun kuuluvien asiakaskohderyhmien merkittävä työttömyyden kasvu edellyttävät resurssilaskelman saattamista ajan tasalle.

- **Kommentit julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muutosehdotuksista (2. lakiehdotus)**

-

- **Kommentit työttömyysturvalain muutosehdotuksesta (3. lakiehdotus)**

-

- **Kommentit työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain muutosehdotuksista (4. lakiehdotus)**

-

Lindberg Erja
Suomen Kuntaliitto ry - Erja Lindberg, Elinvoima ja talousyksikkö